§ 28
Terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun väliraportti ja esitykset kaupunginhallitukselle

HEL 2012-000357 T 06 00 00

Päätös

Terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi saamansa terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun väliraportin.

Samalla terveyslautakunta päätti hyväksyä seuraavat väliraportin toimenpide-ehdotukset edelleen kaupunginhallitukselle esitettäviksi:

1. terveyslautakunta oikeutetaan 1.7. - 31.12.2012 välisenä aikana päättämään palvelusetelikokeiluista sekä niissä tarvittavista toimenpiteistä,
2. palveluseteli esitetään vakinaistettavaksi Helsingin kaupungissa yhdeksi palvelujen järjestämistavaksi 1.1.2013 alkaen,
3. vakinaistaminen otetaan huomioon uuden sosiaali- ja terveystoimen organisaation valmisteltavana olevassa ja valtuuston päätettäväksi tulevassa johtosäännössä kevään 2012 aikana,
4. terveyskeskuksen tulee lisätä palveluseteliin liittyvien tahojen (potilaat, palveluntuottajat ja henkilökunta) palveluseteliin liittyvää informaatiota ja yleistä tunnettavuutta kaikin mahdollisin keinoin,
5. terveyskeskus päivittää palvelusetelin arvon vuoden 2013 alkuun mennessä sekä
6. terveyskeskus jatkaa yhdessä sosiaaliviraston ja talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa palvelusetelin tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelua, määrittelyä ja hankintaa joko yhdessä muitten suurten kaupunkien kanssa tai Helsingin kaupungin toimintana.

Käsittely

Terveyslautakunnan edellä oleva päätös syntyi äänestyksellä sen jälkeen, kun jäsen Joonas Leppänen oli Lilli Autin kannattamana tehnyt muutosesityksen, jonka mukaan päätösehdotuksen kuudesta kaupunginhallitukselle esitettävistä toimenpide-ehdotuksesta poistetaan kaikki muut kohdat paitsi kohta 1, joten terveyslautakunta kannattaisi ainoastaan kokeilun jatkamista vuoden loppuun saakka.

Äänestyksessä esittelijän ehdotuksen ja jäsen Leppäsen muutosesityksen välillä todettiin lautakunnan viidellä äänellä (Sami Heistaro, Jouko Malinen, Seija Muurinen, Riitta Snäll, Hannu Tuominen) kolmea ääntä (Autti, Johansson, Leppänen) vastaan yhden jäsenen (Eeva Kuuskoski) pidättyessä äänestyksestä olevan esittelijän ehdotuksen kannalla.

Äänestyksen lopputuloksen selvittyä jäsenet Joonas Leppänen ja Lilli Autti jättivät päätökseen merkittäväksi seuraavan eriävän mielipiteensä:

"Terveystoimen palvelusetelikokeilusta ei ole vielä riittävästi tietoa ja tuloksia, jotka puoltaisivat palvelusetelin vakinaistamista yhdeksi terveystoimen palveluntuottamisjärjestelmäksi. Tämän lisäksi terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun raportissa esitetyt kokemukset eivät puolla vakinaistamista. Raportista ilmenee, että kokeilun aikana on esille noussut enemmän vaikeuksia, ongelmia ja haasteita kuin mahdollisia hyötyjä. Raportissa todetaan muun muassa, että palveluseteli ei tuo rahallista säästöä, se aiheuttaa lisää hallinnollista työtä ja toimiakseen kunnolla, tarvittaisiin myös uusi tietotekniikkajärjestelmä. Tätä tietotekniikkajärjestelmää ei ole vielä olemassa.

Raportin mukaan yksi suuri syy sille, että palveluseteliä ei haluta käyttää on se, että setelin omavastuuosuus muodostuu käyttäjälleen liian kalliiksi ja on siten henkilön valinnanvapauden todellinen este. Vaarana onkin, että palvelusetelijärjestelmä lisää tuloperustaista eriytymistä, joka on selkeässä ristiriidassa valtuuston hyväksymän valtuutettu Rantasen ponnen kanssa, jonka mukaan ”Palvelusetelikokeilu ei saa lisätä palvelujen tuloperusteista eriytymistä”.

Raportissa tuodaan esille ongelmia, joilla voi olla kohtalokkaita seurauksia kunnallisen terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä. Raportin mukaan ”Kaupunginsairaalassa on ollut havaittavissa, että palvelusetelitoimintaan ohjautuvat yksinkertaisemmat potilastapaukset, jolloin sairaalan poliklinikoille jää ns. raskaampi ja vaikeammin hoidettava potilasmateriaali. Tämä puolestaan edelleen tekee henkilöstön toiminnan haastavammaksi ja raskaammaksi yhdessä lisääntyneen hallinnointityön kanssa. Vaarana voi olla henkilökunnan uupuminen tai jopa hakeutuminen yksityissektorille helpomman ja palkitsevamman työn perässä. Kaupunginsairaalassa hallinnointityöt ovat myös lisääntyneet”.

Raportissa todetaan lisäksi ”Vaihtoehtona palvelusetelitoiminnalle voidaan tähystystutkimuksissa harkita oman toiminnan virka-aikaista lisäämistä. Kaupunginsairaalassa on arvioitu, että kliinisen lisätyön ja palvelusetelitoiminnan kustannuksilla voitaisiin saada 2 uutta

skopiatiimiä (tiimi = gastroenteologi ja yksi sairaanhoitaja). Oman toiminnan etuna on terveyskeskuksen hoitokäytänteiden parempi tuntemus sekä luontevampi yhteistyö- ja konsultointimahdollisuus yhteistyökumppaneiden kanssa, erityisesti terveyskeskuslääkäreiden kanssa. Tätä toimintaa helpottaa myös terveysasemien ja kaupunginsairaalan yhteinen potilastietojärjestelmä".

Vaihtoehtoja palvelusetelin käytölle on siis olemassa ja nämä vaihtoehdot tulee tutkia, tuoda vertailtavaksi ja harkittavaksi, ennen kuin lopullisia päätöksiä palvelusetelin käytöstä voidaan tehdä.

Helsingin kaupunki on parhaillaan tekemässä koko kaupungin laajuista palvelustrategiaa, joten olisi luontevaa, ettei palvelusetelin käytöstä tehdä päätöksiä ennen kuin palvelusstrategia on käsitelty ja hyväksytty. Näin päätös mahdollisesta vakinaistamisesta tehtäisiin laajemman harkinnan jälkeen, kun on pystytty ottamaan huomioon myös muut mahdolliset palvelujen järjestämistavat.

Edellä mainitut asiat ja se, ettei terveystoimen palvelusetelikokeilusta ole vielä riittävästi tuloksia, puoltaisi korkeintaan sitä, että palvelusetelikokeilua jatkettaisiin, mutta ei sen esittämistä vakinaistettavaksi. Terveyslautakunnan olisi tämän vuoksi tullut ottaa kielteinen kanta palvelusetelin vakinaistamiseen ja esittelijän tekemään esitykseen."

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Annikki Thoden, projektipäällikkö, puhelin: 310 42610
annikki.thoden(a)hel.fi

Liitteet

1 Terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun väliraportti

Päätösehdotus

Terveyslautakunta päättänee merkitä tiedoksi saamansa terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun väliraportin.

Samalla terveyslautakunta päättänee hyväksyä seuraavat väliraportin toimenpide-ehdotukset edelleen kaupunginhallitukselle esitettäviksi:

1. terveyslautakunta oikeutetaan 1.7. - 31.12.2012 välisenä aikana päättämään palvelusetelikokeiluista sekä niissä tarvittavista toimenpiteistä,
2. palveluseteli esitetään vakinaistettavaksi Helsingin kaupungissa yhdeksi palvelujen järjestämistavaksi 1.1.2013 alkaen,

3. vakinaistaminen otetaan huomioon uuden sosiaali- ja terveystoimen organisaation valmisteltavana olevassa ja valtuuston päätettäväksi tulevassa johtosäännössä kevään 2012 aikana,
4. terveyskeskuksen tulee lisätä palveluseteliin liittyvien tahojen (potilaat, palveluntuottajat ja henkilökunta) palveluseteliin liittyvää informaatiota ja yleistä tunnettavuutta kaikin mahdollisin keinoin,
5. terveyskeskus päivittää palvelusetelin arvon vuoden 2013 alkuun mennessä sekä
6. terveyskeskus jatkaa yhdessä sosiaaliviraston ja talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa palvelusetelin tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelua, määrittelyä ja hankintaa joko yhdessä muitten suurten kaupunkien kanssa tai Helsingin kaupungin toimintana.

Esittelijä

Asian tausta

Kaupunginvaltuuston 25.8.2010 kokouksen esitysten mukaan terveyslautakunta päätti kokouksessaan 9.11.2010, että terveyskeskuksessa toteutetaan seuraavat 30.6.2012 päättyvät palvelusetelipilotit:

1. kaupunginsairaalassa 1.1.2011 alkaen osaston paksunsuolen endoskopiatoiminnassa
(= tähystystutkimukset),
2. psykiatriassa 15.1.2011 alkaen lääkinnällisen kuntoutuksen psykoterapiatoiminnassa (yksilö-, perhe-, taide- ja ryhmäterapiat) ja
3. suun terveydenhuollossa 15.2.2011 alkaen maksusitoumuksin hoidetussa toiminnassa.

Päätöksessään kaupunginvaltuusto edellytti, että terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle väliraporttinsa palvelusetelikokeilujen tilanteesta ja mikäli kokemukset puoltavat palvelusetelin käyttöä, tekee samalla tarvittavat esityksensä palvelusetelijärjestelmän mahdollisesta vakiinnuttamisesta johtosääntömuutoksineen 31.1.2012 mennessä. Terveyskeskuksen laatima väliraportti on tämän asiakohdan liitteenä.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Terveyskeskus käynnisti kokeilun helmikuussa 2011 palveluntuottajien ilmoittautumisella ja ensimmäiset palvelusetelit tarjottiin potilaille 18.4.2011. Vuoden 2011 loppuun mennessä hyväksyttyjä

palveluntuottajia oli lääkinnällisen kuntoutuksen terapioissa 51 terapeuttia, paksusuolentähystystutkimuksissa 15 erikoislääkäriä (toimien 4 eri yrityksessä) ja 142 hammaslääkäriä. Palveluseteleitä on tarjottu / myönnetty terapioihin 6 potilaalle, tähystystutkimukseen 423 potilaalle (joista 147 on käyttänyt palvelusetelin) ja suun terveydenhuollossa 7970 potilaalle. Palveluseteliin on vuonna 2011 käytetty noin 1 720 000 euroa ja kustannukset on maksettu kunkin osaston oman toiminnan määrärahoista.

Terveyskeskus on osallistunut seitsemän suuren kaupungin yhteishankkeeseen palveluseteliin ja ostopalveluihin liittyvän tietojärjestelmäkokonaisuuden aikaan saamiseksi. Kaupungin omaan toimintaan on kehitetty palveluntuottajien sähköinen ilmoittautuminen asiointi.hel.fi -portaaliin yhdessä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston sekä sosiaaliviraston kanssa. Terveyskeskuksen Internet -sivustolle on suunniteltu ja luotu Palveluseteli -sivusto sekä palveluntuottajien ja hintojen vertailulaskuri. Tietojärjestelmäkokonaisuuden suunnittelu ja toteuttaminen on ollut mahdollista sekä Innovaatiorahaston terveyskeskukselle (500 000 euroa) että kaupunginhallituksen terveyskeskukselle ja sosiaalivirastolle antaman 1 milj. euron määrärahan turvin. Tämä työ jatkuu edelleen.

Terveyskeskus toteutti joulukuussa 2011 kyselyn palvelusetelin käyttäjille (potilaskysely), palveluntuottajille ja henkilökunnalle, jotta saataisiin tietoa eri tahojen näkemyksistä palvelusetelin käytöstä, hyödyistä, haitoista sekä kehittämistarpeista. Kyselyt ovat tuoneet runsaasti lisätietoa palvelusetelin käytöstä niin potilaitten, palveluntuottajien kuin henkilökunnankin kannalta. Palvelusetelilainsäädäntöä ja -toimintaa tunnetaan vielä suhteellisen vähän. Kaikkien tahojen informoiminen ja tiedon lisääminen on jatkossa tärkeää. Palvelusetelin käyttäminen edellyttää aina toimijuutta, toisin sanoen potilaan tulee osata käyttää valinnanvapauttaan. Tämä voi olla vaikeaa osalle potilaista. Palvelusetelin käyttäminen on ainakin alkuvaiheessa henkilökuntaa työllistävä ja siitä syystä palvelusetelitoiminnan jatkuessa on tärkeää jatkaa myös sähköisen järjestelmäkokonaisuuden kehittämistä.

Yhteenvetona terveyskeskuksen palvelusetelikokeilusta voidaan todeta, että kokeilut ovat käynnistyneet hyvin ja terveyskeskus on onnistunut kokeilun kohdentamisessa. Palveluntuottajia on ilmoittautunut runsaasti, vaikka ensimmäistä ilmoittautumista on moitittu työlääksi ja byrokraattiseksi. Palveluseteliä on käyttänyt jo noin 8000 potilasta. Palveluseteli sopii palveluntuottamistavaksi erityisesti silloin, kun omassa toiminnassa on jonoja ja tarve nopeasti lisätä kapasiteettia. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että palveluseteliä ei kannata luoda hyvin pieniin kokonaisuuksiin tai erityispalveluihin, joissa ei ole

markkinoita. Jokainen palvelusetelikokonaisuus edellyttää omien kriteereitten laatimista, ainakin jonkinasteista tuotteistusta, markkinatilanteen kartoitusta ja toiminnan systemaattista seurantaa.

Sekä nyt tehdyissä kyselyissä että myös jo aiemmissa selvityksissä on käynyt ilmi, että palvelusetelitoiminta onnistuakseen edellyttää selkeää ja konkreettista informaatiota niin potilaille (käyttäjille), palveluntuottajille (yritykset ja ammatinharjoittajat) kuin omalle henkilökunnalle. Palvelusetelilainsäädäntöä ja sen asettamia vaatimuksia ei tunneta riittävästi aiheuttaen väärinkäsityksiä ja virheellisiä toiveita palvelusetelitoimintaa kohtaan.

Joustava ja sujuva palvelusetelitoiminta edellyttää kuitenkin sähköistä järjestelmäkokonaisuutta, jota ilman palvelusetelitoiminta on työläs, hankala ja henkilökunnan työtä lisäävä ja kuormittava. Palvelusetelitoimintaa ei pitäisi laajentaa ennen kuin sähköinen järjestelmäkokonaisuus on valmiimpi. Muuten hallinnointityöt kasvavat suuriksi ja vaativat henkilöresurssien lisäämistä.

Meneillään oleva sosiaali- ja terveystoimen organisaatiouudistus edellyttää joka tapauksessa uuden johtosäännön laatimista. Tästä syystä terveyskeskus pitää tarkoituksenmukaisena suunnitella palvelusetelitoiminnan vakinaistamiseen liittyvät johtosääntömuutokset uuden johtosäännön laatimisen yhteydessä eikä terveyskeskus esitä nyt erillistä muutosehdotusta johtosääntöön. Uuden organisaation johtosääntö on tarkoitus viedä kaupunginvaltuustoon ennen kesälomia. Näin ollen on tarpeen jatkaa kokeiluja vuoden 2012 loppuun, jolloin terveyslautakunta voi päättää mahdollisesti tarvittavista toimenpiteistä 1.7. – 31.12.2012 välisenä aikana.

Kokemusten perusteella palveluseteli soveltuu hyvin yhdeksi terveyspalvelujen järjestämistavoista tiettyjen, valikoitujen palvelujen osalta ja terveyskeskus kannattaa palvelusetelitoiminnan vakinaistamista yhdeksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistavaksi.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Annikki Thoden, projektipäällikkö, puhelin: 310 42610
annikki.thoden(a)hel.fi

Liitteet

1 Terveyskeskuksen palvelusetelikokeilun väliraportti

Tiedoksi

Kaupunginhallitus
Projektipäällikkö

Päätöshistoria

Terveyslautakunta 24.01.2012 § 8

Pöydälle 24.01.2012

HEL 2012-000357 T 06 00 00

Päätös

Terveyslautakunta päätti muuttaen esityslistalle merkittyä työjärjestystään käsitellä seuraavaksi esityslistalla asiana numero 7 olevan palvelusetelikokeilun väliraporttia koskevan esityksen.

Terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

24.01.2012 Pöydälle

Merkittiin, että Annikki Thodén oli kokouksessa läsnä kutsuttuna asiantuntijana tätä asiaa käsiteltäessä.

Esittelijä
toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot
Annikki Thoden, projektipäällikkö, puhelin: 310 42610
annikki.thoden(a)hel.fi